

WP3 Εκπαίδευση των εκπαιδευτών

Ποιες μέθοδοι και εργαλεία χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη των NEET προς την οικολογική επιχειρηματικότητα και πώς εκπαιδεύονται οι εκπαιδευτές τους;

**Co-funded by
the European Union**

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΧΕΑ). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο ΕΑΧΕΑ μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.

EcopreNEETs: Ενίσχυση των οικολογικών επιχειρηματικών δεξιοτήτων των NEETs"

Αριθμός Προγράμματος: 2022-2-FR02-KA220-YOU-000098683

Πληροφορίες για το πρόγραμμα	
Ακρωνύμιο προγράμματος	EcopreNEETs
Τίτλος προγράμματος	Boosting the Eco-preneurial Skills of NEETs
Αριθμός Προγράμματος:	2022-2-FR02-KA220-YOU-000098683
Διάρκεια του προγράμματος	31.03.2023-30.03.2025
Ιστοσελίδα του προγράμματος	https://ecopreneets.erasmusplus.website/

Εταίροι του προγράμματος
Ligue de l'Enseignement Nouvelle-Aquitaine (LENA)
ATERMON B.V
Learning Seed
Ecocenter Alapítvány
DIGICULT

REVISION HISTORY

Έκδοση	Ημερομηνία	Συντάκτης	Οργανισμός	Ενέργεια	Σελίδες
1	15/12/23	LENA	LENA	C	2

(*) Action: C = Creation, I = Insert, U = Update, R = Replace, D = Delete

Contents

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
I - Περιγραφή των πρακτικών	3
1. Στις χώρες μας	3
α) Γαλλία.....	3
β) Ουγγαρία.....	4
γ) Πολωνία	6
δ) Ολλανδία	8
ε) Ελλάδα.....	9
Πολιτικές και πόροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο	10
II - Σχόλια και συστάσεις	15
Ανάλυση των ερωτηματολογίων (NEET/συνοδοί/εκπαιδευτές NEET)	15
Α) Προφίλ ερωτηθέντων ατόμων με μεθοδολογία	15
Β) Προφίλ των συνεντευξιζόμενων	16
Γ) Ανάλυση ερωτηματολογίων/συνεντεύξεων	17
Ανάλυση συνέντευξης ατόμων που παρέχουν βοήθεια:	19
Συστάσεις.....	21

Εισαγωγή

Η ανάλυση αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου EcopreNEETs: (Γαλλία) σε συνεργασία με τις Atermon (Κάτω Χώρες), Digicult (Πολωνία), Learning Seeds (Ελλάδα), Ecocenter (Ουγγαρία) και με την υποστήριξη του Οργανισμού Erasmus+.

Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στους νέους NEETs που έχουν αποκοπεί για μεγάλο χρονικό διάστημα από την αγορά εργασίας και προωθεί μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς για την προώθηση της περιβαλλοντικής επιχειρηματικότητας των NEETs μέσω της βιωματικής μάθησης.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Επαναπροσέγγιση των νέων NEET για να επανέλθουν στην αγορά εργασίας
- Αύξηση των οικο-επιχειρηματικών δεξιοτήτων των νέων της υπαίθρου που ανήκουν στην κατηγορία NEET
- την προσωπική και επαγγελματική τους ανάπτυξη μέσω μιας υπηρεσίας που διατηρεί τις δεξιότητές τους
- Να γεφυρώσει το χάσμα επικοινωνίας μεταξύ των νέων που αναζητούν εργασία και των μελλοντικών εργοδοτών
- Δημιουργία μιας κοινότητας συνομηλίκων για νέους NEETs.

Για να επιτύχουμε αυτούς τους στόχους, συμμετέχουμε στην ανάπτυξη μιας διαδικτυακής κατάρτισης (πακέτο εργασίας αριθ. 2: εκπαιδευτικό MOOC για οικολογικές δεξιότητες) με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων των NEET σύμφωνα με ένα πλαίσιο ικανοτήτων που έχει καθοριστεί προηγουμένως, σχετικά με την οικολογική επιχειρηματικότητα, μια κατάρτιση για εκπαιδευτές (πακέτο εργασίας αριθ. 3), για να βοηθήσουμε τους μέντορες των NEET στις μεθόδους κατάρτισης και καθοδήγησης και να τους δώσουμε έτσι τα κλειδιά για να κατευθύνουν τους NEET προς την οικολογική επιχειρηματικότητα και, τέλος, να δημιουργήσουμε ένα κέντρο ανάπτυξης και εκπαίδευσης για NEET (πακέτο εργασίας αριθ. 4: EcopreNEETs incubation), συμπεριλαμβανομένων διαδικτυακών εργαστηρίων, υπηρεσιών καθοδήγησης και συμβουλευτικής για τους δικαιούχους.

Επί του παρόντος ολοκληρώνουμε το MOOC (WP2), έχοντας εκπονήσει μια λευκή βίβλο με τίτλο "Συστάσεις για ένα πλαίσιο οικοεπιχειρηματικών ικανοτήτων", η οποία μας βοήθησε σημαντικά στη δημιουργία των ενοτήτων (βλ. παράρτημα).

Ξεκινάμε τώρα τη φάση της "εκπαίδευσης εκπαιδευτών" (WP3). Ο στόχος είναι να δημιουργήσουμε τη δική μας οικολογική επιχειρηματική κατάρτιση για την κατάρτιση εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας/ κοινωνικών υπηρεσιών, προκειμένου να βοηθήσουμε την υποστήριξη των NEETs. Η μεθοδολογία θα βασίζεται στην ανάπτυξη μιας οικο-επιχειρηματικής νοοτροπίας για τους NEETs.

Για να εξασφαλιστεί όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη και συναφής κατάρτιση, οι εταίροι αναρωτήθηκαν ποιες μέθοδοι και εργαλεία χρησιμοποιούνται στην πραγματικότητα για την υποστήριξη των NEET προς την οικολογική επιχειρηματικότητα και πώς οι εργαζόμενοι υποστήριξης εκπαιδεύονται για να το κάνουν αυτό.

Για να απαντηθεί αυτό το ερώτημα, η παρούσα έκθεση θα χωριστεί σε 2 μέρη, το πρώτο αφιερωμένο σε μια μελέτη ανά χώρα των υφιστάμενων θέσεων εργασίας, δομών και κατάρτισης για τους "εργαζόμενους υποστήριξης NEET". Το δεύτερο μέρος θα αναφερθεί σε συνεντεύξεις με τους ενδιαφερόμενους ; οι εταίροι της κοινοπραξίας αποφάσισαν να συμμετάσχουν 13 συμμετέχοντες από τις ομάδες-στόχους (6 NEETs/πρώην NEETs και 7 εργαζόμενοι στους νέους) για να λάβουν πολύτιμη ανατροφοδότηση μέσω ερευνών και ερωτηματολογίων. Τέλος, από αυτά τα διάφορα στοιχεία θα αντλήσουμε μια σειρά από χρήσιμες συστάσεις για τη δημιουργία του προγράμματος κατάρτισης.

I - Περιγραφή των πρακτικών

1. Στις χώρες μας

α) Γαλλία

Η Γαλλία έχει θέσει σε εφαρμογή μια σειρά πρωτοβουλιών για να βοηθήσει τους νέους NEET να επιστρέψουν στην απασχόληση και την κατάρτιση, μέσω εθνικών προγραμμάτων όπως το "1 jeune, 1 solution" (1 νέος, 1 λύση) και το "contrat engagement jeune" (σύμβαση δέσμευσης νέων) , καθώς και τοπικές υποδομές με εξειδικευμένους συμβούλους υποστήριξης. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα υποδομών που αλληλοσυμπληρώνονται ανάλογα με το προφίλ και τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων νέων.

Σε αυτούς περιλαμβάνονται οργανώσεις όπως το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, το EPIDE, οι μαθητευόμενοι του Auteuil κ.λπ. Ειδικά για νέους που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο. Οι νέοι που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο είναι πιο πιθανό να λάβουν άμεση υποστήριξη από τη France Travail (France work) (η οποία περιλαμβάνει πλέον τις τοπικές αποστολές και παραπέμπει τους νέους σε κενές θέσεις εργασίας και σε προγράμματα κατάρτισης), και μπορούν να απευθυνθούν στις δομές InfoJeunes (info youth), οι οποίες παρέχουν στους νέους πληροφορίες για όλες τις πτυχές της ζωής (εργασία, αναψυχή, προσωπική ζωή κ.λπ.).

Τα επαγγελματικά προφίλ των επαγγελματιών ποικίλλουν ανάλογα με τον οργανισμό που τους προσλαμβάνει. Οι πιο συνηθισμένοι τίτλοι εργασίας είναι "σύμβουλος κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης" και "σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού". Για να ασκήσουν αυτά τα επαγγέλματα, η πλειονότητα των επαγγελματιών προέρχεται από πανεπιστημιακές σπουδές επιπέδου 6, οι οποίες μπορεί να προέρχονται από μαθήματα κοινωνικής και κοινωνικοπολιτιστικής εμψύχωσης (BUT carrières sociales) ή από πτυχίο συντονιστή κοινωνικής, ιατρικοκοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης.

Αυτά τα μαθήματα κατάρτισης δεν περιλαμβάνουν ενότητες για την οικολογική επιχειρηματικότητα, αλλά μπορεί να έχουν έμμεσους δεσμούς με το θέμα αυτό.

Η δομή "InfoJeunes" διαθέτει ένα υποχρεωτικό πρόγραμμα κατάρτισης που αφορά ειδικά την εκκίνηση μιας αποστολής.

Όσον αφορά την επιχειρηματικότητα, υπάρχουν πολλά προγράμματα που προσφέρουν στους νέους υποστήριξη για την ανάπτυξη και τη δημιουργία του σχεδίου τους, καθώς και πρόσθετη χρηματοδότηση για να τους βοηθήσουν να ξεκινήσουν την επιχείρησή τους. Σε αυτά περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, τα CCI και CMA (Chambre de Commerce et d'Industrie - Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο) / Chambre des Métiers et de l'Artisanat

(Επιμελητήρια έργων και βιοτεχνιών), τα οποία παρέχουν υποστήριξη σε διοικητικές πτυχές, αλλά όχι μόνο.

Υπάρχουν επίσης νέες πρωτοβουλίες από νέους επιχειρηματίες που έγιναν "παλαιότεροι" και δημιουργούν οργανισμούς που προσφέρουν τεχνογνωσία και υποστήριξη σε οργανισμούς όπως το ΕΒΕΑ και οι τοπικές αποστολές. Αυτές οι νέες δομές προσφέρουν νέους τρόπους υποστήριξης, δοκιμάζουν νέες μεθοδολογίες και τις δοκιμάζουν με νέους/κοινωνικούς λειτουργούς από τις τοπικές αποστολές, καθηγητές λυκείων ή/και νέους που είναι υπό την ευθύνη τους. Τους αποκαλούμε ιδεολόγους.

Οι πρωτοβουλίες αυτές αντιπροσωπεύουν καλές πρακτικές για την παροχή πρακτικής υποστήριξης και ευκαιριών επιχειρηματικής ανάπτυξης στους NEETs. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά, ιδίως όσον αφορά το επίπεδο ευαισθητοποίησης και πρόσβασης σε αυτά τα προγράμματα, αλλά και όσον αφορά την "οικολογική" πτυχή, η οποία εξακολουθεί να είναι πολύ υποβαθμισμένη. Είναι σημαντικό να αυξηθεί το προφίλ αυτών των πρωτοβουλιών και να ενισχυθούν οι συνεργασίες μεταξύ των βασικών φορέων, όπως τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι θεσμοί και οι οικολογικές επιχειρήσεις, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι NEET γνωρίζουν αυτές τις ευκαιρίες και μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτές. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα προγράμματα αυτά είναι προσαρμοσμένα στις ειδικές ανάγκες των NEETs, εστιάζοντας στην εξατομικευμένη υποστήριξη και την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα.

Εν κατακλείδι, αν και η Γαλλία έχει θεσπίσει αξιέπαινες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη των NEET προς την επιχειρηματικότητα, παραμένουν προκλήσεις για να διασφαλιστεί ότι τα προγράμματα αυτά θα προσεγγίσουν πλήρως το κοινό-στόχο τους. Με τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης, της προσβασιμότητας και της συνάφειας των πρωτοβουλιών στήριξης της επιχειρηματικότητας, η Γαλλία μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ενδυνάμωση των NEET και στην προώθηση της βιώσιμης επιχειρηματικότητας μεταξύ αυτού του πληθυσμού.

β) Ουγγαρία

Στην Ουγγαρία, η εθνική πολιτική για την αντιμετώπιση της κατάστασης των NEET (δηλαδή των νέων που δεν βρίσκονται σε εκπαίδευση, απασχόληση ή κατάρτιση) εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις. Τα προγράμματα στήριξης και οι στρατηγικές παρέμβασης δεν προσεγγίζουν πάντα αποτελεσματικά την ομάδα των NEET και τα αποτελέσματα μπορεί να είναι άνισα στις διάφορες περιοχές της χώρας. Λόγω της αστάθειας του οικονομικού περιβάλλοντος, η πρόσβαση στην αγορά εργασίας μπορεί να είναι πιο δύσκολη για τους νέους NEET και οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες αργούν να γίνουν αποδεκτές από τους φορείς της αγοράς. Τα επιμέρους προγράμματα στήριξης είναι μερικές φορές ελλιπή ή δύσκολα προσβάσιμα, με αποτέλεσμα να μην έχουν όλοι οι νέοι NEET πρόσβαση στα εργαλεία και τις ευκαιρίες που χρειάζονται. Υπάρχουν επίσης εμπόδια στη διεθνή συνεργασία και η κατάσταση των NEET σε ορισμένες περιοχές της χώρας εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία.

Στην τρέχουσα κατάσταση της εκπαίδευσης και κατάρτισης των νέων NEET στην Ουγγαρία, υπάρχουν αρκετές προκλήσεις. Παρόλο που υπάρχουν προγράμματα υποστήριξης και εξατομικευμένος επαγγελματικός προσανατολισμός, η αποτελεσματικότητα δεν είναι ομοιόμορφη σε όλους τους τομείς, ενώ υπάρχουν περιφερειακές ανισότητες και έλλειψη ευκαιριών. Το ασταθές οικονομικό περιβάλλον και η δύσκολη πρόσβαση σε επιχειρηματικές ευκαιρίες αποτελούν πρόσθετα εμπόδια για τους νέους NEET. Τα υφιστάμενα ατομικά συστήματα υποστήριξης παρουσιάζουν κενά και υπάρχουν επίσης εμπόδια στη διεθνή συνεργασία. Υπάρχει ανάγκη να αναπτυχθεί και να γίνει πιο προσιτή η κατάρτιση σε θέματα

επιχειρηματικότητας και πράσινης επιχειρηματικότητας στους νέους NEET. Η χώρα πρέπει να λάβει στρατηγικά μέτρα για να βελτιώσει την κατάσταση των NEET νέων παρέχοντας πιο ισορροπημένη και προσιτή κατάρτιση, με ιδιαίτερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα και την περιβαλλοντική επιχειρηματικότητα.

Το έργο του Ιδρύματος Προγραμμάτων MICE είναι να αναδείξει τη σημασία της ηθικής συμπεριφοράς και της επιχειρηματικής δεοντολογίας στις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα. Σκοπός του ιδρύματος είναι να διαδώσει και να υποστηρίξει τις ηθικές επιχειρηματικές πρακτικές. Επιπλέον, παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση σε θέματα επιχειρηματικότητας και ηγεσίας που βοηθά τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να επιτύχουν τους στόχους τους. Μέσω των δραστηριοτήτων του, το ίδρυμα ενθαρρύνει την προληπτική, τονωτική, αισιόδοξη και ηθική σκέψη και ενισχύει την ανοχή, ενθαρρύνει την καινοτομία, την ανάληψη κινδύνων και την ανεξαρτησία. Υποστηρίζει τους NEET να αναπτύξουν δεοντολογική επιχειρηματικότητα και ηγετικές δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να ξεκινήσουν τις επιχειρήσεις τους και να επιτύχουν τους στόχους τους.

Το πρόγραμμα της OFA Nonprofit Kft. επικεντρώνεται στην προετοιμασία των νέων για μια επιχειρηματική προσέγγιση, οι οποίοι σχεδιάζουν να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση στην Ουγγαρία. Στόχος του προγράμματος είναι να υποστηρίξει τους νέους στην έναρξη και την ανάπτυξη των επιχειρήσεών τους.

Το Πρόγραμμα Εγγυήσεων για τη Νεολαία είναι μια ολοκληρωμένη πρωτοβουλία για τη μείωση της ανεργίας των νέων και τη βελτίωση των ευκαιριών ζωής τους. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει συνολικά έξι κοινοπραξίες παροχής υπηρεσιών, κατάρτισης και καθοδήγησης με εμπειρία και αναφορές στην ανάπτυξη επιχειρήσεων και επιχειρηματικών δεξιοτήτων.

Η Εθνική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Απασχόλησης Közhasznú Kft. προσφέρει διάφορα προγράμματα απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών κατάρτισης και υποστήριξης. Απευθύνεται κυρίως σε όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των NEETs, και συνεργάζεται με επιχειρήσεις για να διευκολύνει την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού.

Συνολικά, σήμερα στην Ουγγαρία υπάρχουν έργα, μαθήματα και οργανισμοί, οι οποίοι έχουν ως στόχο: την προώθηση της ίδρυσης ατομικών επιχειρήσεων και πολύ μικρών επιχειρήσεων, εφοδιάζοντάς τες με τις απαραίτητες γνώσεις για βιώσιμες και κανονικές επιχειρηματικές δραστηριότητες. Επιπλέον, οι πρωτοβουλίες κατάρτισης και καθοδήγησης απευθύνονται σε νέους επιχειρηματίες και άτομα που αναζητούν εργασία ηλικίας κάτω των 30 ετών, προσφέροντας υποστήριξη στην ανάπτυξη όλων των δεξιοτήτων, στην εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων και στην καθοδήγηση. Το πρόγραμμα λειτουργεί στο πλαίσιο των επιχορηγήσεων σε νέα άτομα, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης της εργασιακής εμπειρίας και της εργασιακής υποστήριξης των επιχειρήσεων. Δίνει έμφαση στα επαγγέλματα και την κατάρτιση στον τομέα της συμβουλευτικής απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, παρέχει επαγγελματικά προφίλ στον τομέα της ανάπτυξης σταδιοδρομίας και των στρατηγικών απασχόλησης.

Συνδέει τους νέους NEET (χωρίς εκπαίδευση, απασχόληση ή κατάρτιση) με μέντορες και επιτυχημένους επιχειρηματίες, καλλιεργώντας μια κουλτούρα οικολογικής επιχειρηματικότητας. Η τελευταία περιλαμβάνει την ενσωμάτωση βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών στις εκπαιδευτικές ενότητες, τη συνεργασία με φιλικές προς το περιβάλλον επιχειρήσεις και την πρόσβαση σε πόρους για πράσινες νεοφυείς επιχειρήσεις. Επαγγελματίες και εκπαιδευτικοί

που ασχολούνται με την επιχειρηματικότητα και την οικολογική επιχειρηματικότητα παρέχουν την εμπειρογνωμοσύνη τους στη διαχείριση ατόμων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Γ) Πολωνία

Στην Πολωνία, η αντιμετώπιση των NEET αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για τη νεολαία. Δεν υπάρχει εθνική στρατηγική για την εργασία των νέων, ούτε στρατηγική για τη νεολαία που να περιλαμβάνει την εργασία των νέων ως θέμα. Επίσης, δεν υπάρχει ειδικός νόμος που να ρυθμίζει την εργασία των νέων εκ πρώτης όψεως. Καθώς ο τομέας είναι πολύ διαφορετικός, οι διάφοροι κλάδοι της "εργασίας για τη νεολαία" στην Πολωνία μπορεί να αντιμετωπίζουν διαφορετικές ρυθμίσεις ή την έλλειψή τους. Η μόνη "ρύθμιση" σε εθνικό επίπεδο είναι μια περιγραφή του επαγγέλματος του εργαζόμενου σε θέματα νεολαίας, η οποία υποδηλώνει ότι οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται με την οργάνωση του ελεύθερου χρόνου, τις εκπαιδευτικές και προληπτικές/κοινωνικοθεραπευτικές δραστηριότητες, οι οποίες απευθύνονται κυρίως σε περιθωριοποιημένους νέους ή σε νέους που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Ωστόσο, η πολωνική κυβέρνηση εφαρμόζει συχνά μια σειρά από μέτρα που αποσκοπούν στην επανένταξη των NEETs στην εκπαίδευση, την κατάρτιση ή το εργατικό δυναμικό. Αυτό περιλαμβάνει εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προγράμματα για να εξοπλίσουν τους NEETs με δεξιότητες για απασχόληση ή περαιτέρω εκπαίδευση. Οι εργοδότες μπορεί να λαμβάνουν επιδοτήσεις ή κίνητρα για την πρόσληψη NEETs. Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας βοηθούν τους NEET στον εντοπισμό των δυνατών σημείων και των επαγγελματικών διαδρομών, προσφέροντας υποστήριξη στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος και στην αναζήτηση εργασίας. Τα προγράμματα πρακτικής άσκησης και μαθητείας παρέχουν εργασιακή εμπειρία και κατάρτιση. Οι ευέλικτες επιλογές μάθησης, όπως τα διαδικτυακά μαθήματα, εξυπηρετούν τους NEETs με διαφορετικές ανάγκες.

Πολλά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο έχουν αναπτυχθεί στην Πολωνία για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και την παροχή βοήθειας στους νέους που δεν έχουν αποφοιτήσει από την εκπαίδευση να αποκτήσουν δεξιότητες σχετικές τόσο με την αγορά εργασίας όσο και με την επιχειρηματικότητα. Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Plus (EKT+) θα συμβάλει στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που χρειάζονται τα άτομα για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και θα αυξήσει σημαντικά τον συνολικό αριθμό των ευκαιριών κατάρτισης. Η έμφαση στη δια βίου μάθηση, στην ένταξη των ατόμων με αναπηρίες και σε ένα πιο ισορροπημένο παράδειγμα εργασίας-προσωπικής ζωής - συμπεριλαμβανομένων των διευρυμένων διατάξεων για τη φροντίδα των παιδιών - έχει προτεραιότητα σε αυτό το πλαίσιο.

Με προϋπολογισμό που πλησιάζει τα 4,9 δισ. ευρώ (εκ των οποίων 4 δισ. ευρώ από την ΕΕ και 850 εκατ. ευρώ από την Πολωνία), η πρωτοβουλία "Ευρωπαϊκά Ταμεία για την Κοινωνική Ανάπτυξη 2021-2027" έχει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, την ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών και την προετοιμασία για τις προαναφερθείσες μεταβάσεις. Θα επεκτείνει επίσης την παιδική μέριμνα και θα βελτιώσει την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, προωθώντας την ισότητα των φύλων, αυξάνοντας τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Τα άτομα με αναπηρία και οι οικογένειές τους θα επωφεληθούν από τις πρωτοβουλίες του προγράμματος, καταπολεμώντας τον κοινωνικό αποκλεισμό και προωθώντας την ένταξη στην αγορά

εργασίας, καθώς και επιτρέποντας την καλύτερη προσβασιμότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στους δημόσιους φορείς, στις πληροφορίες, στα προϊόντα και στις υπηρεσίες. Το πρόγραμμα παρέχει επιπλέον χρηματοδοτικά μέσα για επιχειρηματικά εγχειρήματα, παράλληλα με ευκαιρίες για την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας.

Η πολωνική κυβέρνηση, ακολουθώντας την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία "Εγγύηση για τη νεολαία", έχει δημιουργήσει προγράμματα για να διασφαλίσει ότι κάθε άτομο κάτω των 25 ετών θα έχει μια καλή ευκαιρία για εργασία, περισσότερη εκπαίδευση, μαθητεία ή κατάρτιση μετά την απώλεια της εργασίας του ή την ολοκλήρωση του σχολείου. Πρόσφατα, υπήρξε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη βοήθεια των νέων στην Πολωνία, ιδίως με το νέο Ταμείο Νεολαίας (2022-2033) που υποστηρίζει ομάδες και συμβούλια νέων. Ωστόσο, διαφορετικά είδη προγραμμάτων για τη νεολαία λαμβάνουν χρήματα από διαφορετικά μέρη, και η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση αποτελεί μεγάλη βοήθεια για τις ομάδες και τα προγράμματα νεολαίας.

Τα έργα στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) στην Πολωνία επικεντρώθηκαν στη βοήθεια των νέων που δεν βρίσκονται σε εκπαίδευση, απασχόληση ή κατάρτιση (NEETs). Παρέχουν υποστήριξη, όπως προγράμματα κατάρτισης, πρακτική άσκηση και ευκαιρίες καθοδήγησης, ώστε να βοηθήσουν αυτούς τους νέους να βελτιωθούν στην εξεύρεση εργασίας και στην ίδρυση των δικών τους επιχειρήσεων. Ο στόχος αυτών των προγραμμάτων ήταν να βελτιώσουν τα πράγματα για τους νέους ηλικίας 18-24 ετών που δεν βρίσκονται σε εκπαίδευση, απασχόληση ή κατάρτιση. Κάθε νέος που συμμετείχε στο έργο λάμβανε επαγγελματική βοήθεια προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις δεξιότητές του. Επειδή πολλοί από αυτούς αντιμετώπιζαν προκλήσεις, έλαβαν ειδική βοήθεια, όπως συμβουλευτική και εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες. Παρακολούθησαν μαθήματα με σύμβουλο σταδιοδρομίας και εργαστήρια για την εύρεση εργασίας, την εκμάθηση νέων δεξιοτήτων, γλωσσών, βασικών υπολογιστών και οδήγησης. Είχαν επίσης τη δυνατότητα να εξασκήσουν τις νέες τους δεξιότητες και να αποκτήσουν εμπειρία μέσω της κατάρτισης και της πρακτικής άσκησης που οργανώθηκε με εργοδότες.

Στην Πολωνία, υπάρχουν δημόσια γραφεία απασχόλησης. Τα γραφεία αυτά οργανώνουν συχνά εργαστήρια, μαθήματα και συμβουλευτικές συνεδρίες. Αυτό το κάνουν για να βοηθήσουν τους NEETs να βρουν διάφορες ευκαιρίες απασχόλησης, να μάθουν πώς να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση και να κατανοήσουν πώς να βρουν μια δουλειά που τους ταιριάζει καλά. Αυτές οι υπηρεσίες βοηθούν τους NEET να καταλάβουν τι θέλουν να κάνουν για δουλειά και πώς να επιτύχουν στην αγορά εργασίας.

Η Πολωνία έχει κάνει βήματα προόδου στην υποστήριξη των NEETs, αλλά οι στοχευμένες προσπάθειες στην επιχειρηματικότητα και την οικολογική επιχειρηματικότητα μπορούν να ενισχύσουν περαιτέρω τα άτομα αυτά για βιώσιμη επιτυχία. Η παροχή ευκαιριών μάθησης με βάση την εργασία, όπως η μαθητεία, η πρακτική άσκηση και η κατάρτιση στο χώρο εργασίας, επιτρέπει στους NEET να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία και να αναπτύξουν σχετικές δεξιότητες. Οι επαγγελματίες προσφέρουν ολοένα και περισσότερο εξατομικευμένη βοήθεια για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εμποδίων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των NEETs. Οι συνεργατικές προσπάθειες μεταξύ των ενδιαφερομένων πλευρών, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης και των μονοπατιών παραπομπής, ενισχύουν την πρόσβαση των NEET στους πόρους. Ενώ ορισμένα προγράμματα εισάγουν έμμεσα επιχειρηματικές έννοιες, υπάρχει περιθώριο για πιο ρητή κατάρτιση σχετικά με τον επιχειρηματικό σχεδιασμό, το μάρκετινγκ και τον οικονομικό αλφαριθμητισμό. Η Πολωνία θα μπορούσε να ενισχύσει την εστίασή της σε φιλικές προς το περιβάλλον επιχειρηματικές πρακτικές, δίνοντας έμφαση στην κατάρτιση στη βιώσιμη επιχειρηματικότητα, την αποδοτικότητα των πόρων και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Είναι

σημαντικό να αξιολογηθεί η επιτυχία των NEETs πέρα από την ίδρυση επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η απόκτηση δεξιοτήτων, η αυτοαντίληψη και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Η ενθάρρυνση των NEETs να σκέφτονται καινοτόμα μέσω εργαστηρίων, προτύπων και έκθεσης σε επιτυχημένους επιχειρηματίες μπορεί να προωθήσει μια επιχειρηματική νοοτροπία. Θα πρέπει να καθιερωθούν μακροπρόθεσμα προγράμματα που παρέχουν συνεχή υποστήριξη και παρακολουθούν την πρόοδο των NEETs.

δ) Ολλανδία

Η ολλανδική κυβέρνηση δεσμεύεται ενεργά να ενθαρρύνει τους νέους να αποφοιτήσουν από το σχολείο και να εξασφαλίσουν κατάλληλη απασχόληση. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η κυβέρνηση εφαρμόζει μέτρα πολιτικής και συνεργάζεται τόσο με τον επιχειρηματικό όσο και με τον εκπαιδευτικό τομέα. Οι δήμοι επικεντρώνονται συγκεκριμένα στην παροχή υποστήριξης σε άτομα που δεν διαθέτουν πτυχίο ή βασικά προσόντα εισόδου. Οι πολιτικές για την αντιμετώπιση των NEET αποτελούν συνήθως μέρος ευρύτερων πολιτικών για την εκπαίδευση και την αγορά εργασίας που αποσκοπούν στη στήριξη της απασχόλησης και της εκπαίδευσης των νέων. Η ολλανδική κυβέρνηση έχει ιστορικά επικεντρωθεί στη δημιουργία ευκαιριών για τους νέους να αποκτήσουν δεξιότητες, να μορφωθούν και να εισέλθουν στο εργατικό δυναμικό. Σε εθνικό επίπεδο, η συνεργασία μεταξύ του "Υπουργείου Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχόλησης", του "Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών" και πολλών άλλων δομών, είναι εντατική, καθώς στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και της σχολικής εγκατάλειψης των νέων. Εκτός από τα εθνικά μέτρα, όμως, και πάνω σε αυτό το θέμα υπάρχουν και άλλα τρέχοντα προγράμματα με στόχο την εμπλοκή των νέων με την αγορά εργασίας και την υποστήριξή τους με εκπαίδευση και κατάρτιση, που λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας. Προγράμματα όπως "Μαζί στον πελάτη", "Επιχειρείν Τώρα", "Νέοι Επιχειρηματίες", κ.ά., θέτουν στόχους για την υποστήριξη των NEETs να αποκτήσουν την κατάλληλη πληροφόρηση γύρω από τις ανάγκες της Επιχειρηματικότητας και της αγοράς εργασίας, ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Τα προγράμματα αυτά είναι ειδικά σχεδιασμένα για να ενισχύσουν τους Νέους με διάφορες επιχειρηματικές δεξιότητες όσον αφορά τη δημιουργία πράσινων επιχειρήσεων. Η οικολογική επιχειρηματικότητα περιλαμβάνει διάφορους κλάδους, από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη διαχείριση αποβλήτων έως τη βιώσιμη γεωργία και τον οικοτουρισμό. Η προσφορά κατάρτισης σε αυτόν τον τομέα παρέχει στους NEETs ένα ευρύ φάσμα ευκαιριών, επιτρέποντάς τους να εξερευνήσουν και να εξειδικευτούν σε τομείς που ευθυγραμμίζονται με τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές τους. Η τρέχουσα κατάσταση της κατάρτισης για τους NEETs στις Κάτω Χώρες αντικατοπτρίζει μια θετική δέσμευση για την αντιμετώπιση των μοναδικών αναγκών αυτής της δημογραφικής ομάδας. Η κατάρτιση στην επιχειρηματικότητα αναγνωρίζεται ως πολύτιμη οδός, παρέχοντας μια εναλλακτική λύση στην παραδοσιακή απασχόληση. Ωστόσο, υπάρχει η ευκαιρία να ενισχυθούν αυτά τα προγράμματα με την ενσωμάτωση μεγαλύτερης εστίασης στην οικολογική επιχειρηματικότητα, ευθυγραμμισμένη με την παγκόσμια έμφαση στις βιώσιμες πρακτικές. Για να βελτιωθεί το τοπίο της κατάρτισης, οι προσπάθειες θα πρέπει να κατευθυνθούν προς την αύξηση της προσβασιμότητας, την ευαισθητοποίηση και τη διασφάλιση ότι τα προγράμματα αυτά είναι καλά ευθυγραμμισμένα με τις εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Οι συνεργασίες μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κυβερνητικών φορέων και ιδιωτικών επιχειρήσεων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία πιο ολοκληρωμένων και προσαρμοσμένων ευκαιριών κατάρτισης για τους NEETs. Επιπλέον, η συνεχής αξιολόγηση και προσαρμογή των προγραμμάτων με βάση την ανατροφοδότηση και τα αποτελέσματα θα συμβάλει στην αποτελεσματικότητα και τη

σημασία τους για την υποστήριξη των NEETs στην πορεία τους προς τη βιώσιμη απασχόληση και την επιχειρηματικότητα.

Εν κατακλείδι, η επιχειρηματική κατάρτιση των NEETs μπορεί να συμβάλει στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην οικονομική ανάπτυξη και στην ανάπτυξη ενός κοινωνικά υπεύθυνου και ανταγωνιστικού εργατικού δυναμικού. Ευθυγραμμίζεται με τις παγκόσμιες τάσεις προς τη βιωσιμότητα και υποστηρίζει τις κυβερνητικές πρωτοβουλίες για την οικοδόμηση μιας πιο πράσινης και ανθεκτικής οικονομίας. Για το λόγο αυτό, η ενίσχυση τέτοιων πρωτοβουλιών είναι πολύ κρίσιμη, καθώς τα αποτελέσματα μπορεί να δημιουργήσουν χώρο για επιτυχία στον τομέα και λιγότερη αποτυχία μεταξύ των NEETs.

ε) Ελλάδα

Η πολιτική στήριξης των Νέων Επιχειρηματιών και Επαγγελματιών (NEET) στην Ελλάδα εξελίσσεται μέσω διαφόρων μέτρων και πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Οι πολιτικές αυτές συνήθως εντάσσονται σε ευρύτερες στρατηγικές για την οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Οι πρωτοβουλίες αυτές περιλαμβάνουν γενικά χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων επιχορήγησης και ενθάρρυνση της καινοτομίας και της έρευνας μέσω επιδοτούμενων προγραμμάτων και συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αν και δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο και σταθερό.

Πιστεύουμε ότι η κατάσταση στην Ελλάδα όσον αφορά τη στήριξη των νέων και ιδιαίτερα των NEET χρήζει βελτίωσης. Δεδομένου ότι χρειάστηκε να ψάξουμε πολύ για να βρούμε τις παραπάνω πηγές, πιστεύουμε ότι δεν υπάρχουν ακόμη συγκεκριμένες πολιτικές για τη στήριξη των NEETs και των νέων επιχειρηματιών. Όσον αφορά τους NEETs, η στήριξη επικεντρώνεται κυρίως στην οικονομική στήριξη και όχι στην κατάρτιση, την ευαισθητοποίηση, την προώθηση και τη συμβουλευτική που πιστεύουμε ότι χρειάζονται. Οι δομές που παρέχουν συμβουλευτική και προώθηση στην Ελλάδα, όπως τα κέντρα κοινότητας και ο ΟΑΕΔ, πιστεύουμε ότι πρέπει να προωθήσουν πιο έντονα τις δραστηριότητές τους, να δώσουν περισσότερα κίνητρα για εργασία, εκπαίδευση και κατάρτιση και να κάνουν ευρέως γνωστή τη δυνατότητα που έχουν οι νέοι μέσω αυτών των υπηρεσιών. Από τα ευρήματα καταλαβαίνουμε ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα, ειδικά για τους NEETs, είναι κυρίως ιδιωτικές πρωτοβουλίες με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και πιστεύουμε ότι θα πρέπει να υπάρχουν σε αφθονία δημόσιοι φορείς.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει εφαρμόσει μια σειρά από πολιτικές και πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην υποστήριξη των νέων επιχειρηματιών και επαγγελματιών, ιδίως εκείνων που κατατάσσονται ως NEETs (Not in Employment, Education, or Training). Τα μέτρα αυτά αποτελούν μέρος των στρατηγικών για την οικονομική ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα. Περιλαμβάνουν χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων επιχορήγησης και συνεργασιών με τον ιδιωτικό τομέα και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αν και οι πρωτοβουλίες στερούνται εξειδίκευσης και σταθερότητας.

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων εφαρμόζει το πρόγραμμα ενισχυμένων εγγυήσεων για τη νεολαία μέσω κοινοτικών κέντρων που έχουν δημιουργηθεί σε κάθε δήμο. Τα κέντρα αυτά χρησιμεύουν ως κόμβοι ενημέρωσης και καθοδήγησης των νέων, ιδίως των περιθωριοποιημένων από τις κύριες ευκαιρίες, προς εναλλακτικές λύσεις απασχόλησης και χρήσιμες δραστηριότητες. Διευκολύνουν επίσης τη σύνδεση με αποκεντρωμένες υπηρεσίες και ευκαιρίες κατάρτισης, συχνά με τη συμμετοχή τοπικών δήμων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων επικεντρώνεται στην προώθηση της εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των νέων NEET μέσω διαφόρων μέσων, όπως η επαγγελματική κατάρτιση, τα προγράμματα μαθητείας και η στήριξη της επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών διαχειρίζεται προγράμματα χρηματοδότησης όπως το ΕΣΠΑ, το οποίο απευθύνεται σε νέες και νεοσύστατες πολύ μικρές επιχειρήσεις που ασχολούνται με έργα που αφορούν σύγχρονες τεχνολογίες και καινοτομία.

Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Απασχόληση των Νέων, που αναπτύχθηκε με διάφορους κυβερνητικούς φορείς και ακαδημαϊκά ιδρύματα, καταβάλλονται προσπάθειες για την ενίσχυση των προοπτικών απασχόλησης των νέων, τη βελτίωση των δεξιοτήτων και των προσόντων και την προώθηση μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Η στρατηγική αυτή εκτείνεται από το 2021 έως το 2027 με ορίζοντα που εκτείνεται έως το 2030, ενσωματώνοντας ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές και πλαίσια.

Προγράμματα κατάρτισης όπως το YOUTHShare και το NEETs on BOARD προσφέρουν διαδικτυακές πλατφόρμες και πρωτοβουλίες για την ενδυνάμωση των NEETs με βασικές δεξιότητες, ευαισθητοποίηση και ευκαιρίες σε τομείς όπως η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, η γαλάζια ανάπτυξη και η πληροφορική. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στη μείωση της ανεργίας, στην ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας και στην επιχειρηματικότητα, ιδίως σε μειονεκτικές περιοχές.

Προγράμματα όπως το Odyssea και το SOCIALNEET επικεντρώνονται στην επαγγελματική κατάρτιση και την προώθηση της απασχόλησης των NEETs, με εξειδικευμένα προγράμματα προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένους τομείς και επαγγελματικά προφίλ. Επιπλέον, οργανισμοί όπως το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ και ο Σύνδεσμος Εταιρειών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής, κατάρτισης και πιστοποίησης σε άνεργους νέους, ιδίως σε τομείς όπως οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).

Οι πρωτοβουλίες αυτές επιδιώκουν συλλογικά την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, την ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας και τη δημιουργία ενός πιο περιεκτικού και δυναμικού περιβάλλοντος στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα. Όσον αφορά την οικολογία και το περιβάλλον, η Ελλάδα πρέπει να αναπτύξει περισσότερα προγράμματα για την υποστήριξη των NEET και την παροχή γνώσεων και ευαισθητοποίησης. Η στήριξη στην Ελλάδα φαίνεται να επικεντρώνεται κυρίως στην οικονομική στήριξη και οι δημόσιες δομές κατάρτισης και καθοδήγησης δεν φαίνεται να είναι επαρκώς γνωστές σε όσους αναζητούν στήριξη για την επιχειρηματικότητα.

Πολιτικές και πόροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Υπάρχουν πολλές πολιτικές και προγράμματα στην Ευρώπη για να βοηθήσουν τους νέους να ξεκινήσουν την οικολογική επιχειρηματικότητα και να τους βοηθήσουν να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες.

Παρουσιάστηκαν και αναπτύχθηκαν ευρέως στη λευκή βίβλο μας "Συστάσεις για ένα πλαίσιο οικοεπιχειρηματικών ικανοτήτων", επομένως θα αναφερθούμε εδώ μόνο στις πολιτικές που έχουν στενή σχέση με την ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων και την υποστήριξη των NEET από επαγγελματίες, όπως για παράδειγμα κοινωνικοεπαγγελματικούς συμβούλους ή εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας.

Ένα θεμελιώδες μέτρο: ο ευρωπαϊκός πυλώνας των κοινωνικών δικαιωμάτων

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων καθορίζει 20 βασικές αρχές και δικαιώματα για τη στήριξη δίκαιων και εύρυθμων αγορών εργασίας, δομημένα γύρω από τρία κεφάλαια: ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας, δίκαιες συνθήκες εργασίας, κοινωνική προστασία και ένταξη. Οι δράσεις αυτές θα απαιτήσουν κοινή προσπάθεια από τα κράτη μέλη και την ΕΕ, με ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Το σχέδιο δράσης θέτει τρεις στόχους σε επίπεδο ΕΕ στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής προστασίας που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030 .

Πολιτικές και προγράμματα για τη στήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη

Η επιχειρηματικότητα των νέων βρίσκεται ψηλά στην πολιτική ατζέντα της ΕΕ ως εργαλείο για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και για την τόνωση της καινοτομίας μεταξύ των νέων:

- Η προώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας είναι ένας από τους στόχους της στρατηγικής "Ευρώπη 2020",
- Η απασχόληση και η επιχειρηματικότητα είναι ένας από τους οκτώ τομείς δράσης που προωθεί η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία (2010-2018),
- Η επιχειρηματικότητα αποτελεί βασική ικανότητα στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Βασικές Ικανότητες για τη Δια Βίου Μάθηση (2006).

Η εργασία των νέων και η μη τυπική μάθηση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του δημιουργικού και καινοτόμου δυναμικού των νέων, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών δεξιοτήτων. Η πολιτική και τα προγράμματα για τη νεολαία σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο υποστηρίζουν αυτό:

- Το ψήφισμα του Συμβουλίου Στρατηγικής της ΕΕ για τη Νεολαία σχετικά με ένα ανανεωμένο πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας (2010-2018) περιλαμβάνει την επιχειρηματικότητα μεταξύ των οκτώ τομέων δράσης της,
- Η σημασία της νεανικής επιχειρηματικότητας τονίζεται στα συμπεράσματα για την προώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των νέων (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014),
- Το πρόγραμμα Erasmus+ (2014-2020) δίνει μεγάλη έμφαση στην καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, ιδίως στη βασική δράση 2 μέσω στρατηγικών συμπράξεων και διακρατικών πρωτοβουλιών για τη νεολαία .

Το πρόγραμμα Erasmus για νέους επιχειρηματίες, το οποίο ξεκίνησε το 2009 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι ένα πρόγραμμα διασυνοριακής ανταλλαγής, το οποίο έχει ως στόχο να βοηθήσει νέους και επίδοξους επιχειρηματίες να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για τη λειτουργία και την ανάπτυξη μιας μικρής επιχείρησης, συνεργαζόμενοι με έναν έμπειρο επιχειρηματία σε άλλη χώρα για 1 έως 6 μήνες. Το πρόγραμμα Erasmus για νέους επιχειρηματίες είναι μία από τις βασικές δράσεις του σχεδίου δράσης "Επιχειρηματικότητα 2020".

Το NextGenerationEU είναι ένα σχέδιο ανάκαμψης, το οποίο στοχεύει να βγει ισχυρότερο από την πανδημία, να μετασχηματίσει τις οικονομίες και να δημιουργήσει ευκαιρίες και θέσεις εργασίας για την Ευρώπη. Η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στη χρηματοδότηση επιχορηγήσεων και δανείων εκκίνησης για νέους επιχειρηματίες, προγραμμάτων καθοδήγησης και θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων, μπόνους για τις ΜΜΕ που προσλαμβάνουν μαθητευόμενους, εκπαιδευτικά σεμινάρια για την απόκτηση νέων δεξιοτήτων που απαιτούνται στην αγορά εργασίας, ανάπτυξη ικανοτήτων των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, κατάρτιση για τη διαχείριση της σταδιοδρομίας στην τυπική εκπαίδευση, επενδύσεις σε υποδομές ψηφιακής μάθησης και τεχνολογίας .

Πολιτικές και προγράμματα για την προώθηση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων των NEETs και των εργαζομένων στη νεολαία

Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν δεσμευτεί να αυξήσουν τις ευκαιρίες για νεανική επιχειρηματικότητα, ως μέσο για τη διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία και την ενίσχυση της απασχόλησης. Μία από τις βασικές δράσεις είναι η προώθηση της απόκτησης επιχειρηματικών ικανοτήτων τόσο εντός όσο και εκτός σχολείου. Η μη τυπική μάθηση προωθεί τη βιωματική μάθηση μέσω πρακτικών δραστηριοτήτων όπως η προσομοίωση επιχειρήσεων και η παρακολούθηση θέσεων εργασίας. Οι εθνικές αρχές στη συντριπτική πλειονότητα των χωρών έχουν θεσπίσει μέτρα για την ενίσχυση των επιχειρηματικών ικανοτήτων των νέων εκτός της τυπικής εκπαίδευσης. Τα μέτρα ποικίλλουν από χώρα σε χώρα (οι επιχειρηματικές δεξιότητες που αποκτώνται σε μη τυπικά πλαίσια μπορούν να οδηγήσουν σε προσόντα ή να υποστηρίξουν την πρακτική κατάρτιση, παρέχοντας οικονομικές διευκολύνσεις σε νέους που θέλουν να συνδυάσουν την εκπαίδευση και την επιχειρηματικότητα) .

Πράγματι, οι επιχειρηματικές δεξιότητες, νοοτροπίες και στάσεις οικοδομούνται συχνά εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, αντανakλώντας τη φύση της επιχειρηματικότητας ως δραστηριότητας για την οποία η τεχνογνωσία αποκτάται σε μεγάλο βαθμό μέσω της βιωματικής μάθησης και όχι μέσω της παραδοσιακής εκπαίδευσης στην τάξη (Elerf, Andersson and Wennberg, 2015) (Πολίτης, 2015).

Η κατάρτιση για την επιχειρηματικότητα των νέων συνήθως επικεντρώνεται στη δημιουργία επιχειρήσεων και παρέχεται μέσω δομημένων μαθημάτων που διδάσκονται αυτοπροσώπως, θεματικών εργαστηρίων και διαδικτυακών μαθημάτων. Οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν, για παράδειγμα, για τη λογιστική και τα χρηματοοικονομικά, το δίκαιο και τα νομικά ζητήματα, τη δημιουργία ομάδων και την προσωπική ανάπτυξη.

Ένας από τους βασικούς παράγοντες επιτυχίας στα προγράμματα κατάρτισης για την επιχειρηματικότητα των νέων είναι ότι οι εκπαιδευτές είναι εφοδιασμένοι με τις γνώσεις και την εμπειρία για την παροχή ενοτήτων επιχειρηματικότητας στους νέους. Πρέπει να διαθέτουν ισχυρές επικοινωνιακές δεξιότητες και να είναι σε θέση να παρακινούν και να εμπνέουν τους νέους. Είναι επίσης σημαντικό να χρησιμοποιούνται ενεργητικές μέθοδοι μάθησης αντί των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας στην τάξη. Αυτό επιτρέπει στους μαθητές να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία μέσω παιχνιδιών, προσομοιώσεων και βραχυπρόθεσμων έργων.

Για την κάλυψη αυτής της ανάγκης, που δρομολογήθηκε το 2016 και αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του νέου θεματολογίου δεξιοτήτων για την Ευρώπη, η Επιτροπή θέσπισε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ικανοτήτων για την επιχειρηματικότητα

(EntreComp). Σκοπός του είναι να υποστηρίξει και να εμπνεύσει δράσεις για τη βελτίωση της επιχειρηματικής ικανότητας των ευρωπαϊκών πολιτών και οργανισμών. Το EntreComp προσφέρει μια ολοκληρωμένη περιγραφή των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων που χρειάζονται οι άνθρωποι για να είναι επιχειρηματίες και να δημιουργούν οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική αξία για τους άλλους. Το κοινό πλαίσιο αναφοράς προσδιορίζει 15 ικανότητες σε 3 βασικούς τομείς που περιγράφουν τι σημαίνει να είσαι επιχειρηματίας. Το πλαίσιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών και μαθησιακών δραστηριοτήτων που προωθούν την επιχειρηματικότητα ως ικανότητα. Το EntreComp αναπτύχθηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για λογαριασμό της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης (DG EMPL).

Για να βοηθηθούν οι εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας να διδάξουν αυτές τις δεξιότητες, εφαρμόζονται διάφορα προγράμματα.

Χρηματοδοτούμενο από το πρόγραμμα Erasmus+, το EPALÉ αποτελεί μέρος της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση περισσότερων και καλύτερων ευκαιριών κατάρτισης για όλους τους ενήλικες. Αυτή η ψηφιακή πλατφόρμα για την εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων είναι ένα πολύγλωσσο εργαλείο που προορίζεται για επαγγελματίες. Εκτός από τις εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τις ορθές πρακτικές, το EPALÉ φιλοξενεί κοινότητες πρακτικής: διαδικτυακά φόρουμ όπου άνθρωποι με παρόμοια ενδιαφέροντα στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων μπορούν να συναντηθούν σε έναν κοινό χώρο για να ανταλλάξουν πληροφορίες, πληροφορίες, απόψεις και βέλτιστες πρακτικές, προκειμένου να γίνουν πράγματα πραγματικότητα.

Το SALTO-YOUTH είναι ένα δίκτυο επτά Κέντρων Πόρων που εργάζονται σε ευρωπαϊκούς τομείς προτεραιότητας στον τομέα της νεολαίας. Στο πλαίσιο της Στρατηγικής Κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το SALTO-YOUTH παρέχει πόρους μη τυπικής μάθησης για τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας και τους ηγέτες νέων και οργανώνει δραστηριότητες κατάρτισης και δημιουργίας επαφών για την υποστήριξη οργανώσεων και Εθνικών Οργανισμών (ΕΟ) στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη νεολαία, του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης και πέραν αυτού.

Στον ιστότοπο μπορούμε να βρούμε πολλά εργαλεία:

- Στο Ευρωπαϊκό Ημερολόγιο Εκπαίδευσης θα βρείτε εκπαιδεύσεις και σεμινάρια που διοργανώνονται από το SALTO, το Κέντρο Πόρων του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης, τις Εθνικές Αρχές Erasmus+ και ΜΚΟ στον τομέα της νεολαίας.
- Η εργαλειοθήκη για την κατάρτιση περιέχει εκατοντάδες εργαλεία και ιδέες δραστηριοτήτων για την εργασία των νέων
- Η εύρεση συνεργατών Otlas σας φέρνει σε επαφή με χιλιάδες προγράμματα για τη νεολαία, ώστε να μπορείτε να οικοδομήσετε ισχυρές συνεργασίες και να υποβάλετε αιτήσεις για το Erasmus+
- Το Trainers Online for Youth είναι ο κατάλογός μας με περισσότερους από 500 εκπαιδευτές, οι οποίοι μπορούν να υλοποιήσουν τις διεθνείς εκπαιδευτικές σας δραστηριότητες.

Συνοψίζοντας, υπάρχει μεγάλος αριθμός πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και στις διάφορες χώρες που συμμετέχουν στο έργο μας, έστω και αν είναι μάλλον ανομοιογενείς από χώρα σε χώρα.

Σε όλες τις χώρες, υπάρχει πραγματική ανάγκη βελτίωσης των πολιτικών παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Με τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης, της προσβασιμότητας και της συνάφειας των πρωτοβουλιών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας για τους μέντορες των NEET, οι χώρες μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην ενδυνάμωση των NEET και στην προώθηση της βιώσιμης επιχειρηματικότητας σε αυτόν τον πληθυσμό.

II - Σχόλια και συστάσεις

Ανάλυση των ερωτηματολογίων (NEET/συνοδοί/εκπαιδευτές NEET)

A) Εκτός από την ανάλυση των διαφορετικών πλαισίων (Ευρώπη, Γαλλία, Ουγγαρία, Πολωνία, Κάτω Χώρες, Ελλάδα), οι εταίροι επέλεξαν να πάρουν συνεντεύξεις από πρώην NEETs και συνοδούς (προπονητές/κοινωνικούς λειτουργούς/εργαζόμενους με νέους) που υποστηρίζουν τους NEETs για να κατανοήσουν καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο οι NEETs υποστηρίχθηκαν για να γίνουν οικο-επιχειρηματίες και πώς οι υποστηρικτές τους εκπαιδεύονται/εκπαιδεύτηκαν για να το κάνουν. Τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται για τη διατύπωση συστάσεων σχετικά με τη μελλοντική κατάρτιση των νέων/κοινωνικών επαγγελματιών που υποστηρίζουν τους NEET.

A) Προφίλ ερωτηθέντων ατόμων με μεθοδολογία

- 5 Πρώην NEETs (Γαλλία, Ουγγαρία, Ελλάδα)
- 7 Συνοδευτικά πρόσωπα (όλες οι χώρες της κοινοπραξίας)

Σχεδιάστηκε ένα πλέγμα συνεντεύξεων για το προφίλ κάθε ατόμου.

Για κάθε ένα από αυτά, έχει τεθεί ένας κύριος στόχος:

- NEETs: λήψη πληροφοριών σχετικά με τις τεχνικές υποστήριξης και κατάρτισης που χρησιμοποιούνται από τους νέους/κοινωνικούς λειτουργούς ή/και τα συστήματα υποστήριξης που έλαβε ο πρώην NEET. Υπογράμμιση των αναγκών και/ή των προσδοκιών των NEETs προκειμένου να ακολουθήσουν την οικολογική επιχειρηματικότητα.
- Συνοδοί των NEET: προσδιορισμός της εκπαιδευτικής πορείας των συνοδοιπόρων, των διαθέσιμων εκπαιδεύσεων για αυτούς, των αναγκών και των προσδοκιών τους σχετικά με μια εκπαίδευση για την (καλύτερη) υποστήριξη των NEET στην οικολογική επιχειρηματικότητα.

Στόχος ήταν επίσης να τους ενθαρρύνει να συμμετάσχουν στο έργο.

Διαδικασία συνέντευξης:

- Παρουσίαση του έργου EcopreNEETS στον ερωτώμενο
- ερωτήσεις καθοδηγούμενης συνέντευξης
- Μέθοδος: καταγραφή και απομαγνητοφώνηση της συνέντευξης
- Διάρκεια: 1 ώρα

B) Προφίλ των συνεντευξιαζόμενων

NEETS	Όνομα	Φύλο	Ηλικία	Καταστατικό/επάγγελμα/επιχείρηση
Γαλλία	Isabelle SWANN	Θ	32	Οικολογικός επιχειρηματίας - τοπικό βιολογικό παντοπωλείο
Ελλάδα	Καρδαρα Μαριγώ	Θ	35	Χειροποίητα κοσμήματα με οικολογική διαδικασία και προϊόντα (Ελλάδα)
Ελλάδα	Ευστράτιος Σεφερόπουλος	A	36	Ξενοδοχείο ζώων με βελτιστοποίηση της ενέργειας και διατήρηση της βιοποικιλότητας (Ελλάδα)
Ουγγαρία	Zsombor SZEKERES	A	26	Βιώσιμες βιοδιασπώμενες λύσεις συσκευασίας (Ουγγαρία)
Ουγγαρία	Balazs KOVACS	A	27	Αειφόρος παραγωγή βιολογικής γεωργίας με εκπαιδευτικό (Ουγγαρία)

Συνοδευτικά πρόσωπα	Όνομα	Φύλο	Ηλικία	Καταστατικό/επάγγελμα/επιχείρηση
Γαλλία	Olivier PALLAUD	A	54	Διευθυντής τοπικής αποστολής
Γαλλία	Romain MINEUR	A	41	Υπεύθυνος κατάρτισης σε ΜΚΟ
Ελλάδα	Νικόλαος Αυγερινός	A	52	Αυτοαπασχολούμενος
Ελλάδα	Χρυσάνθη Παλιού	Θ	62	Γεωργική και αγροτική εταιρεία
Ουγγαρία	Istvan NAGY	A	44	σύμβουλος / επαγγελματίας
Ολλανδία	Lotte VAN DER BERG	Θ	36	Επαγγελματικός σύμβουλος
Πολωνία	Wojciech KOWALSKI	A	40	Σύμβουλος

Γ) Ανάλυση ερωτηματολογίων/συνεντεύξεων

Όλες οι συνεντεύξεις μεταφέρθηκαν σε κείμενα και επισυνάπτονται στο παρόν έγγραφο. Για την ανάλυσή τους, η κοινοπραξία αποφάσισε να κρατήσει τις απαντήσεις ανά προφίλ και να μελετήσει κάθε ερώτηση ξεχωριστά. Στόχος ήταν να δοθεί μια σύνοψη και ανάλυση των απαντήσεων που ελήφθησαν σε σχέση με τις προσδοκίες μας. Ως υπενθύμιση, τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται για τη διατύπωση συστάσεων σχετικά με τη μελλοντική κατάρτιση των νέων/κοινωνικών λειτουργών που υποστηρίζουν τους NEETs.

Γενικές πληροφορίες σχετικά με τη συγκεκριμένη ενότητα :

Το προφίλ των "πρώην" NEETs

Στην αίτηση προτάθηκε να ληφθούν συνεντεύξεις από 3 NEETs για αυτή τη μικρή μελέτη. Η κοινοπραξία αποφάσισε να έχει τουλάχιστον 5 και να επικεντρωθεί στην ιδιότητα των "πρώην NEETs", ώστε η ανατροφοδότησή τους να έχει μια αναδρομή στην πορεία τους.

Η μελέτη των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων που διεξήχθησαν με τους 5 "πρώην" NEETs δεν έχει σκοπό να αντιπροσωπεύσει και να αναλύσει την κατάσταση και τα χαρακτηριστικά των "πρώην" NEETs στις διάφορες χώρες. Παρόλα αυτά, καταβλήθηκαν προσπάθειες για να διασφαλιστεί η ποικιλομορφία των διαδρομών και του υπόβαθρου των προφίλ που ερωτήθηκαν, όπως αναλύεται στα σημεία που ακολουθούν. Οι "πρώην" NEET που πήραν συνέντευξη προέρχονται από τη Γαλλία, την Ελλάδα και την Ουγγαρία. Οι τρεις αυτές χώρες επιλέχθηκαν επειδή εκεί θα οργανωθούν οι δοκιμές κατάρτισης (WP3) και επώασης (WP4).

Το προφίλ των συνοδευτικών προσώπων

Η κοινοπραξία αποφάσισε να επιλέξει διαφορετικά προφίλ και δομές για να δείξει την ποικιλομορφία των επαγγελματιών που υποστηρίζουν τους NEETs και γενικά τους νέους στην επαγγελματική τους πορεία. Όλοι οι εταίροι προσδιόρισαν έναν ή δύο επαγγελματίες που ήταν πρόθυμοι να μοιραστούν την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους πορεία και να συμπεριλάβουν συστάσεις σχετικά με μεθόδους, εργαλεία και δράσεις που θα ήταν χρήσιμες για τους επαγγελματίες που εργάζονται με τους NEETs και τη μελλοντική κατάρτιση για τους επαγγελματίες που προτείνεται από το έργο EcopreNEETS.

Η μέθοδος της συνέντευξης ανοικτού τύπου έχει σχεδιαστεί για να ενθαρρύνει την ποιοτική και όχι την ποσοτική ανατροφοδότηση, γι' αυτό και επιλέξαμε να πάρουμε συνέντευξη από 5 "πρώην" NEET και 7 συνοδούς και όχι περισσότερους. Καθώς το δείγμα είναι μικρό, στόχος δεν είναι η παραγωγή αμιγώς στατιστικών δεδομένων, αλλά η άντληση πληροφοριών σχετικά με πληροφορίες και μεθοδολογίες που θα είναι χρήσιμες και αποτελεσματικές για την κατάρτιση των εκπαιδευτών (WP3).

Ανάλυση συνεντεύξεων "πρώην" NEETs :

Υποστήριξη από εκπαιδευτές / επιμορφωτές / δομές

Οι "πρώην" NEET που ερωτήθηκαν είχαν διαφορετικές εμπειρίες και αντιλήψεις για την υποστήριξη:

- Οικογένεια και συνομήλικοι
- Οργανισμοί τεχνικής υποστήριξης
- Οργανισμοί οικονομικής στήριξης
- Δίκτυα

Επίσης, υπάρχουν αναγνωρισμένοι τύποι υποστήριξης:

- Διαδικτυακά
- Εκτός διαδικτύου (εκπαιδεύσεις, συναντήσεις, coaching)

Μόνο ένας "πρώην" NEETS δεν υποστηρίχθηκε από κάποια οργάνωση και δημιούργησε την επιχείρησή του με την υποστήριξη της οικογένειάς του.

Ακολουθούν τα στοιχεία που οι ερωτηθέντες προσδιόρισαν ως υποστήριξη που έλαβαν για να γίνουν οικοεπιχειρηματίες:

- **- Ένας μέντορας, ένας κόουτς** (για ενημέρωση, εκπαίδευση, παρακίνηση...). Υπάρχει ανάγκη να υπάρχει "ένα ανοιχτό αυτί", ένα άτομο που βοηθά στην κατανόηση των διαδικασιών, βοηθά στην εξεύρεση λύσεων αλλά και παρακινεί τον μελλοντικό οικοεπιχειρηματία. Για τους "πρώην" NEETS ήταν δύσκολο να δουν το τέλος του δρόμου, να νιώσουν ικανοί να αντέξουν τις διαδικασίες, να περιμένουν τις αποφάσεις, να είναι αισιόδοξοι.
- **- Εκπαιδευτικά σεμινάρια για τον επιχειρηματικό κόσμο και τη βιωσιμότητα.** Δεν είχαν όλοι οι "πρώην" NEETS προηγούμενη εργασιακή εμπειρία ή κατάρτιση σε επιχειρηματικά θέματα, ούτε καν σκέφτηκαν να εκπαιδευτούν σε αυτά πριν ασχοληθούν με την οικολογική επιχειρηματικότητα. Ένα άτομο που πήρε συνέντευξη προσδιορίζει την ανάγκη να πληρώσουν για την κατάρτιση για να γίνουν οικοεπιχειρηματίες ως ένα σημαντικό εμπόδιο για τους νέους (ειδικά τους NEETs) να προετοιμαστούν σε αυτά τα θέματα. Όλοι οι "πρώην" NEETS αναδεικνύουν τη σημασία των οργανώσεων που έχουν υποστηρικτικό ρόλο για τους νέους δωρεάν (δημόσια υπηρεσία).
- **- Οικονομική υποστήριξη.** Για όλους τους "πρώην" NEETS υπήρχε η ανάγκη να έχουν οικονομική στήριξη για να εκπαιδευτούν, να δημιουργήσουν την επιχείρηση (στήριξη εκκίνησης), να επιβιώσουν κατά τη φάση της προετοιμασίας (για παράδειγμα, στήριξη ανέργων). Η πλειοψηφία χρησιμοποίησε τις αποταμιεύσεις της για να στηρίξει την επιχείρησή της. Ένας από αυτούς είχε υποστήριξη από το κράτος και τους δήμους για τη δημιουργία της επιχείρησης (χώροι και οικονομική στήριξη)
- **- Ευκαιρίες δικτύωσης.** Για όλους τους "πρώην" NEETS ήταν σημαντικό να μην απομονωθούν, να συνεργαστούν με άλλους μελλοντικούς οικοεπιχειρηματίες, να έχουν πρόσβαση σε ιστορίες επιτυχίας/πρότυπα ρόλων, να χρησιμοποιήσουν τη συλλογική νοημοσύνη για να βρουν λύσεις αλλά και να δημιουργήσουν ένα δίκτυο υποστήριξης για τα περαιτέρω βήματα στην ανάπτυξη της επιχείρησής τους.

Προσδοκίες όσον αφορά την υποστήριξη/συστάσεις :

Οι "πρώην" NEETs εντόπισαν θέματα και διαδικασίες που θα ήταν χρήσιμα για τη διαδικασία που ακολουθούσαν προκειμένου να γίνουν οικοεπιχειρηματίες:

- Να υπάρξουν δομές που προτείνουν δωρεάν ενημέρωση και κατάρτιση για την οικολογική επιχειρηματικότητα και να δοθεί μεγαλύτερη προβολή σε αυτού του είδους τις δομές
- Να αναπτυχθούν περισσότερες εκπαιδεύσεις με οικολογική προοπτική, καθώς δεν είναι κάτι που εισάγεται πραγματικά στις εκπαιδεύσεις για επιχειρηματίες ως τα "γυαλιά" που πρέπει να βάλεις όταν σκέφτεσαι να αναπτύξεις την επιχείρησή σου.
- Να προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες δικτύωσης και συνάντησης με ομότιμους και ιστορίες επιτυχίας για παρακίνηση και ενθάρρυνση.
- Ο ρόλος των μεντόρων και των προπονητών είναι ουσιαστικός σε διάφορες φάσεις της οικολογικής επιχείρησης. Οι προπονητές και οι μέντορες μπορεί να αλλάζουν, αλλά η ιδέα είναι να υπάρχει διαθεσιμότητα για να συναντιούνται/τηλεφωνούν όταν χρειάζεται ή/και να έχουν συνέχεια στο "πώς πάει".
- Η δια βίου μάθηση και η διαφοροποίηση της μάθησης (online, offline, 1 εβδομάδα, 2 ημέρες, 1 έτος...) είναι απαραίτητες για την προσαρμογή στην επιχειρηματική διαδικασία.
- Δημιουργία συστημάτων οικονομικής στήριξης για μελλοντικούς οικο-επιχειρηματίες με λιγότερες ευκαιρίες (NEETs)

Ανάλυση συνέντευξης ατόμων που παρέχουν βοήθεια:

Εκπαιδευτικές πορείες

Οι 7 συνοδοί έχουν διαφορετικές εκπαιδευτικές διαδρομές και εμπειρίες πριν γίνουν άτομα που θα μπορούσαν να γίνουν φορείς. Μεταξύ μιας κατάρτισης στην ηλεκτρολογία, την οικονομική επιστήμη, τη διαμεσολάβηση και τη μηχανική παραγωγής, το μεταπτυχιακό στη βιολογία ως πανεπιστημιακά πτυχία έως βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες εκπαιδεύσεις για τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους προκειμένου να υποστηρίξουν τους ανέργους και πιο συγκεκριμένα τους NEETs. Υπάρχει ένας κοινός τόπος - να δώσουν νόημα στην εργασία τους και να βελτιώσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής.

Οι ερωτηθέντες εξήγησαν τα είδη κατάρτισης που αποφάσισαν να ακολουθήσουν στην ενήλικη ζωή τους μετά το πανεπιστημιακό τους πτυχίο (μπορεί να είναι δική τους απόφαση ή πρόταση της δομής τους): μεθοδολογία έργων, coaching, βιωσιμότητα (στη διοίκηση επιχειρήσεων, οικονομία, branding...) και ακόμη και ψυχική υγεία. Μια πορεία συνεχούς εκπαίδευσης και πρακτικής εμπειρίας.

Χώρος εργασίας - Τύπος δομών

Τα συνοδευτικά πρόσωπα προέρχονται από διαφορετικές δομές. Κάποιοι είναι επιχειρηματίες (συμβουλευτική, coaching), κάποιοι προέρχονται από τον δημόσιο τομέα και προσφέρουν υπηρεσίες σε ανέργους και NEETs, άλλοι φιλοξενούν νέους σε συνεργασία με λύκεια και πανεπιστήμια που επιθυμούν να παρακινήσουν τους νέους να ακολουθήσουν βιώσιμες σταδιοδρομίες (γεωργία...) και τέλος κάποιοι από τις δομές υποστηρίζουν την οικολογική μετάβαση των επιχειρηματιών.

Υποστήριξη που προσφέρεται σε ανέργους και ειδικά στους NEET στην επιχειρηματικότητα και την οικολογική επιχειρηματικότητα

Η υποστήριξη που προσφέρεται είναι πολύ διαφοροποιημένη. Μεταξύ καθοδήγησης, κατάρτισης, προσφοράς παρουσιάσεων διαφόρων ειδών θέσεων εργασίας και/ή κατάρτισης, εύρεσης εργασίας ή υποστήριξης της δημιουργίας επιχειρήσεων (οικονομική βοήθεια, δικτύωση) online και offline. Όλα τα πρόσωπα συμφωνούν ότι υπάρχει έλλειψη τυποποίησης του περιεχομένου της κατάρτισης για να γίνει κάποιος οικοεπιχειρηματίας. Έτσι, οι δομές τους (και οι ίδιοι) εφαρμόζουν την αυτογνωσία τους, τις σπουδές τους, την αυτοεκπαίδευσή τους (άρθρα, online και offline μάθηση) και προσπαθούν να μάθουν όσα περισσότερα μπορούν, για να υποστηρίξουν τους ανέργους και συγκεκριμένα τους NEETs. Υπάρχει μια συνεχής ανάγκη να προσαρμόζονται στο κοινό (τον τρόπο μάθησης, τις φιλοδοξίες, τις ικανότητές τους...) και να ενημερώνονται συνεχώς για έγγραφα, νόμους και μεθοδολογίες για την υποστήριξή τους.

Τα κίνητρα των NEET είναι επίσης πολύ σημαντικά, καθώς η συμμετοχή στην κατάρτιση και/ή στον προβληματισμό για μια μελλοντική οικολογική επιχείρηση μπορεί να αποτελέσει μεγάλη πρόκληση. Μια δομή (Γαλλία) έδωσε το παράδειγμα των κονκάρδων ως τρόπο επικύρωσης/πιστοποίησης της μάθησης και της εμπλοκής των NEET σε αυτές τις διαδικασίες.

Προσδοκίες όσον αφορά την υποστήριξη/κατάρτιση των προσώπων/συστάσεις

Οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι η έλλειψη τυποποίησης υποχρεώνει τους φορείς που τους συνδράμουν να αναπτύξουν μεγάλη έρευνα και αυτοεκπαίδευση για να φέρουν εις πέρας το έργο τους υποστηρίζοντας τους μελλοντικούς οικοεπιχειρηματίες. Αυτές είναι οι προτάσεις τους σε θέματα υποστήριξης/κατάρτισης των ατόμων που ασκούν καθήκοντα παροχής βοήθειας:

- Να προσφέρει εργαλεία αξιολόγησης της βιωσιμότητας, τα οποία περιλαμβάνουν αξιολογήσεις του κύκλου ζωής και υπολογιστές αποτυπώματος άνθρακα για να δώσει πληροφορίες σχετικά με τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των εγχειρημάτων.
- Να δημιουργηθούν πλατφόρμες που θα παρέχουν πόρους σχεδιασμού πράσινων επιχειρήσεων, εργαλεία οικολογικού σχεδιασμού και καινοτομίας και μέσα μέτρησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που μπορούν να καθοδηγήσουν τους επιχειρηματίες στην προώθηση περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένων πρακτικών.
- Να δοθεί πρόσβαση σε εργαλεία έρευνας οικολογικής αγοράς για την κατανόηση των τάσεων της βιώσιμης αγοράς,
- Να δημιουργηθούν πλατφόρμες συνεργασίας και δικτύωσης που προωθούν τις διασυνδέσεις μεταξύ της οικολογικής επιχειρηματικής κοινότητας και των ενδιαφερομένων στον κόσμο της απασχόλησης και της επανένταξης.
- Να προσφέρει χρηματοδοτικά εργαλεία προσαρμοσμένα για βιώσιμα εγχειρήματα, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων αντίκτυπου και των πράσινων επιλογών χρηματοδότησης, ώστε να συμβάλει στην ολιστική οικο-επιχειρηματική κατάρτιση
- Να δημιουργήσει μια βάση δεδομένων εμπειρογνομώνων, οικο-επιχειρηματιών που μπορούν να δώσουν παραδείγματα "ιστοριών επιτυχίας" αλλά και διαδρομές για την ανάπτυξη οικο-επιχειρήσεων

Η καλλιέργεια μιας ολοκληρωμένης εργαλειοθήκης διασφαλίζει ότι τα άτομα και οι NEET έχουν πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πόρων, που ευθυγραμμίζονται με το δυναμικό τοπίο των βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών.

Η υποστήριξη/κατάρτιση των ατόμων που ασκούν καθήκοντα οδηγού πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες και το πρόγραμμά τους. Θα πρέπει να είναι αρθρωτή, διαδικτυακή, υβριδική ή/και εκτός σύνδεσης. Θα πρέπει να τους επιτρέπει να ανταλλάσσουν τις γνώσεις τους με συναδέλφους και εκπαιδευτές και να τους δίνει την ευκαιρία να προσαρμόζουν τα εργαλεία που παρουσιάζονται στη δική τους περιοχή, δομή, κοινό...

Συστάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στην πρόταση του έργου, τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στη λευκή βίβλο και προσθέτοντας την παρούσα έκθεση, μπορούμε να καταλήξουμε σε έναν κατάλογο συστάσεων για την κατάρτιση των εκπαιδευτών, οι οποίες θα μας βοηθήσουν να παράγουμε ένα προϊόν σύμφωνο με την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών.

Συστάσεις για τη μέθοδο

Δεσμευόμαστε να εφαρμόσουμε τη μεθοδολογία για την κατάρτιση των εκπαιδευτών με βάση τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη μιας οικολογικής επιχειρηματικής νοοτροπίας για τους NEETs. Με στόχο την αντικατάσταση παρωχημένων πρακτικών και την ενσωμάτωση ενός ποικίλου φάσματος δραστηριοτήτων, βασιζόμενοι στην πολύτιμη ανατροφοδότηση που λάβαμε από NEETs, πρώην NEETs, οικο-επιχειρηματίες και εργαζόμενους/επιχειρηματίες νεολαίας.

Για να γίνει αυτό, η υποστήριξη και η κατάρτιση των ατόμων που τους συντροφεύουν θα πρέπει να είναι ευέλικτη και χωρίς αποκλεισμούς, προσαρμοσμένη στις ατομικές τους ανάγκες και στη διαθεσιμότητά τους. Θα πρέπει να προσφέρει ποικιλία τρόπων, συμπεριλαμβανομένων σπονδυλωτών διαδικτυακών, υβριδικών ή εκτός σύνδεσης συνεδριών, εξασφαλίζοντας την προσβασιμότητα και την προσαρμοστικότητα. Η διευκόλυνση της ομότιμης μάθησης και της συνεργασίας μεταξύ συνοδών και εκπαιδευτών είναι ζωτικής σημασίας, προωθώντας την ανταλλαγή γνώσεων και τη συλλογική επίλυση προβλημάτων. Η ενσωμάτωση συγκεκριμένων μεθόδων μη τυπικής εκπαίδευσης, όπως η συζήτηση, η συν-κατασκευή πόρων και οι παιχνιδιοποιημένες μαθησιακές δραστηριότητες, θα ενισχύσει τη δέσμευση, την κριτική σκέψη και την ενδυνάμωση των συμμετεχόντων, επιτρέποντάς τους να προσαρμόζουν αποτελεσματικά τα εργαλεία και τις στρατηγικές στα συγκεκριμένα πλαίσια και τις κοινότητές τους.

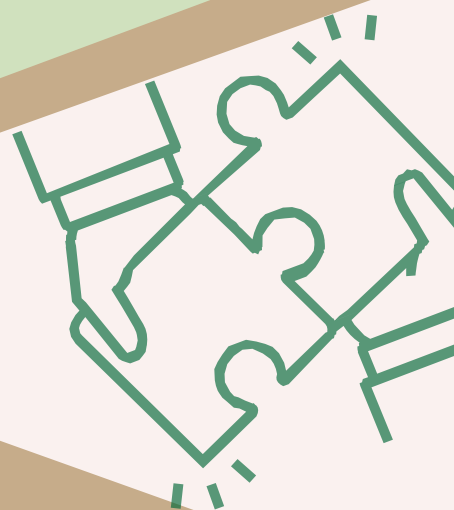
Συστάσεις σχετικά με το περιεχόμενο

- **Κατανόηση της οικολογικής επιχειρηματικότητας** : είναι καθοριστική και για τους εκπαιδευτές. Παράλληλα με τους NEETs, πρέπει να κατανοήσουν τις ιδιαιτερότητες αυτού του τομέα, συμπεριλαμβανομένου του πεδίου εφαρμογής του, των ποικίλων επαγγελμάτων και των οδών εισόδου. Πράγματι, οι συνεντεύξεις ανέδειξαν αυτή την έλλειψη γνώσεων και την ανάγκη κατάρτισης για τους NEETs και τους κοινωνικούς/νεανικούς λειτουργούς/συνοδοιπόρους. Επιπλέον, οι εκπαιδευτές πρέπει να αναπτύξουν μια ισχυρή κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους στο πλαίσιο της οικολογικής επιχειρηματικότητας. Αυτή η πολύπλευρη κατανόηση θα τους δώσει τα εφόδια να καθοδηγήσουν αποτελεσματικά τους NEETs προς την περιβαλλοντικά συνειδητή επιχειρηματικότητα και τις βιώσιμες πρακτικές.
- **Γνωρίζοντας τα υπάρχοντα εργαλεία**: Αναφέρθηκε η έλλειψη πόρων και προβολής των δράσεων και πρακτικών που μπορούν να εφαρμοστούν για την ανάπτυξη μιας οικολογικής επιχείρησης. Αυτό μας λέει ότι είναι σημαντικό να δώσουμε στους εκπαιδευόμενους μας καλύτερη προβολή των εργαλείων που υπάρχουν σήμερα, είτε αυτά βοηθούν στη δημιουργία μιας επιχείρησης, είτε στην οικολογική διαχείριση μιας επιχείρησης, είτε στη δημιουργία ενός δικτύου. Καλλιεργώντας μια ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη για να διασφαλίσουμε ότι τα συνοδευόμενα άτομα και οι NEET έχουν πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πόρων, ευθυγραμμισμένοι με το δυναμικό τοπίο των

βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών. Αυτή η εργαλειοθήκη μπορεί να υλοποιηθεί με διάφορες μορφές, όπως μια διαδικτυακή πλατφόρμα με διαδραστικές ενότητες, πόρους που μπορούν να μεταφορτωθούν και κοινοτικά φόρουμ για συζητήσεις και δικτύωση. Θα μπορούσε επίσης να διανεμηθεί ως μονάδα δίσκου που περιέχει επιμελημένα έγγραφα, πρότυπα και οδηγούς στα οποία μπορεί να έχει κανείς πρόσβαση εκτός σύνδεσης. Ανεξάρτητα από τη μορφή της, η εργαλειοθήκη θα πρέπει (αν είναι δυνατόν) να ενημερώνεται τακτικά ώστε να αντικατοπτρίζει τις τελευταίες τάσεις και εξελίξεις στην αειφόρο επιχειρηματικότητα.

- **Δικτύωση:** διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην οικολογική επιχειρηματικότητα, όπως τονίζεται από τις πληροφορίες που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις μας. Είναι ζωτικής σημασίας για τους NEETs να συνδέονται με πιθανούς εταίρους, συναδέλφους μέλη του δικτύου και εμπνευσμένες προσωπικότητες για μάθηση και παρακίνηση. Στο Πακέτο Εργασίας 3, θα δώσουμε προτεραιότητα στην ανάπτυξη δεξιοτήτων δικτύωσης μεταξύ των εκπαιδευτών. Αυτό περιλαμβάνει τον εξοπλισμό τους με τα εργαλεία και τις στρατηγικές για τη διευκόλυνση των συνδέσεων μεταξύ των NEET και των τοπικών οικολογικών επιχειρηματιών. Οι πρακτικές προσεγγίσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη διοργάνωση εκδηλώσεων δικτύωσης, την καθιέρωση προγραμμάτων καθοδήγησης ή την αξιοποίηση ψηφιακών πλατφορμών για την επικοινωνία. Με την προώθηση αυτών των συνδέσεων, οι εκπαιδευτές μπορούν να ενδυναμώσουν τους NEET να αξιοποιήσουν τους πόρους και το δίκτυο υποστήριξης της κοινότητας των οικολογικών επιχειρήσεων, ενισχύοντας έτσι την πορεία τους προς την οικολογική επιχειρηματικότητα.
- **Συνεχής υποστήριξη:** ο ρόλος των μεντόρων και των εκπαιδευτών είναι ουσιαστικός στις διάφορες φάσεις της δημιουργίας μιας οικολογικής επιχείρησης. Οι εκπαιδευτές και οι μέντορες μπορούν να αλλάξουν, αλλά η ιδέα είναι να υπάρχει η απαραίτητη διαθεσιμότητα για να συναντηθούν/τηλεφωνήσουν αν χρειαστεί και/ή να παρακολουθήσουν "πώς πάνε τα πράγματα". Γενικότερα, η ανθρώπινη πτυχή αποτελεί ουσιαστική σύσταση, διότι οι NEET πρέπει να υποστηρίζονται ανάλογα με τις ανάγκες, τις αμφιβολίες και τις απορίες τους. Οι εκπαιδευτές το κάνουν ήδη αυτό στην καθημερινή τους εργασία, οπότε πρέπει να τους προσφέρουμε λύσεις, εργαλεία και καινοτόμες μεθόδους (online ή offline) για να τους βοηθήσουμε να υποστηρίξουν τους NEETs ή/και να τους δώσουμε χώρο/ευκαιρία ανταλλαγής πρακτικών κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.
- **Υποστήριξη για το MOOC:** Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να εξοικειωθούν διεξοδικά με κάθε θεματική ενότητα, να εμπλέξουν ενεργά τους NEET σε συζητήσεις και αλληλεπιδράσεις εντός της πλατφόρμας, να παρέχουν έγκαιρες διευκρινίσεις και υποστήριξη και να ενθαρρύνουν την κριτική σκέψη και την εφαρμογή των εννοιών που διδάχθηκαν. Θα πρέπει να συμπληρώνουν το περιεχόμενο του MOOC με πρόσθετους πόρους και ευκαιρίες, να παρακολουθούν την πρόοδο των NEET, να προσφέρουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση και να βοηθούν στον καθορισμό στόχων και στον προγραμματισμό δράσης. Η καλλιέργεια μιας υποστηρικτικής κοινότητας μάθησης, η ενημέρωση για τις εξελίξεις στον κλάδο και η συνεχής αξιολόγηση και βελτίωση των στρατηγικών κατάρτισης είναι επίσης απαραίτητες για την αποτελεσματική συνοδεία των NEET μέσω του MOOC. Επιπλέον, οι εκπαιδευτές πρέπει να αναγνωρίζουν ότι το MOOC είναι διαδικτυακό και ότι δεν έχουν όλοι οι NEETs εύκολη πρόσβαση σε ψηφιακούς πόρους. Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να ανταποκρίνονται στις διαφορετικές ανάγκες και προτιμήσεις, προσφέροντας εναλλακτικά μέσα επικοινωνίας και πόρους για όσους έχουν περιορισμένη ψηφιακή πρόσβαση, διασφαλίζοντας την ενσωμάτωση και την προσβασιμότητα για όλους τους συμμετέχοντες.

- **Soft skills** : είναι απαραίτητες για τους NEETs που επιχειρούν να ασχοληθούν με την οικολογική επιχειρηματικότητα, καθώς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην πλοήγηση στην πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων και στην προώθηση της επιτυχίας. Πέρα από τις τεχνικές γνώσεις, οι κοινωνικές δεξιότητες, όπως η επικοινωνία, η ομαδική εργασία, η προσαρμοστικότητα και η επίλυση προβλημάτων, είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία σχέσεων, τη συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη και την αντιμετώπιση των δυναμικών προκλήσεων που είναι εγγενείς στη βιώσιμη επιχειρηματικότητα. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτές οι ζωτικής σημασίας κοινωνικές δεξιότητες δεν υπάρχουν επί του παρόντος στο πρόγραμμα σπουδών των MOOC. Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική ανάγκη να ενισχύσουμε το πρόγραμμα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών μας, ώστε να συμπεριλάβει τη διδασκαλία εργαλείων και μεθόδων για την ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων μεταξύ των NEET. Αυτή η προσθήκη θα δώσει στους εκπαιδευτές τη δυνατότητα να μεταδώσουν αποτελεσματικά βασικές κοινωνικές δεξιότητες στους NEETs, εξοπλίζοντάς τους με το ολιστικό σύνολο δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο για την επιτυχία στην οικολογική επιχειρηματικότητα.
- **Οικολογικό άγχος** : Καθώς παρέχουμε κατάρτιση στην οικολογική επιχειρηματικότητα, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι μπορεί να συνεργαζόμαστε με νέους NEET που διαθέτουν υψηλό επίπεδο οικολογικής συνείδησης. Το οικολογικό άγχος αποτελεί σημαντική πρόκληση για τα άτομα αυτά, ιδίως για εκείνα με αυξημένη οικολογική ευαισθησία. Καθώς αναπτύσσουμε ένα πρόγραμμα κατάρτισης για εκπαιδευτές NEET, είναι ζωτικής σημασίας να αντιμετωπίσουμε αυτό το ζήτημα προληπτικά. Οι εκπαιδευτές πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με τις γνώσεις και τις δεξιότητες για την αποτελεσματική υποστήριξη των NEET, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ολοκληρωμένης εκπαίδευσης σχετικά με το οικολογικό άγχος και της χρήσης τεχνικών επικοινωνίας με ενσυναίσθηση. Η ενσωμάτωση μηχανισμών αντιμετώπισης όπως η ενσυνειδητότητα και η ενθάρρυνση θετικής δράσης σε περιβαλλοντικά ζητήματα μπορούν να βοηθήσουν τους NEETs να διαχειριστούν το οικολογικό τους άγχος. Η κατά προτεραιότητα ευαισθητοποίηση για το οικολογικό άγχος και οι αποτελεσματικές στρατηγικές υποστήριξης θα προωθήσουν τη συνολική ευημερία και ανθεκτικότητα των NEETs.

**Co-funded by
the European Union**

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.

EcopreNEETs: Ενίσχυση των οικολογικών επιχειρηματικών δεξιοτήτων των NEETs"

Αριθμός έργου: 2022-2-FR02-KA220-YOU-000098683